

tegenstellingen

beleefd

'Goeiemorgen'

onbeleefd

~~'Goeiemorgen'~~

'Hé, jij daar!'

doordacht

goed
nagedacht

ondoordacht

~~goed
nagedacht~~

niet goed
nagedacht

voldoende
(knopen)

onvoldoende
(knopen)

beleefd - onbeleefd - doordacht - ondoordacht - voldoende - onvoldoende

uitbreiden

uitleggen

beleefd = zoals het hoort

onbeleefd = niet zoals het hoort

doordacht = je hebt er goed over nagedacht

ondoordacht = je hebt er niet goed over nagedacht

voldoende = genoeg

onvoldoende = niet genoeg

uitbeelden

Twee vellen papier (groen en rood) op de grond. Een vest of jas met knopen. De woorden die je op het bord schrijft. Deze semantiserings kun je aan het begin van een schooldag doen of meteen na de pauze. De tegenstelling is de rode draad. Aan het einde van de semantiserings gebruik je het woordweb.

voorbewerken en semantiseren

LEERKRACHT

Ga op het groene vel papier staan. Goedemorgen allemaal! Gezellig dat jullie er weer zijn. Ik groet jullie **beleefd**. **Beleefd** is zoals het hoort. Goedemorgen, ik wil jullie **beleefd** groeten, ik wil jullie groeten zoals het hoort: **beleefd**. Ga op het rode vel staan. Dit is heel wat anders dan dat ik zo zou beginnen: 'Hé, hé, jij daar en jij, opletten! Wat zitten jullie me nou aan te kijken? Kom op, aan het werk!' Wat ik nu deed, was **onbeleefd**. **Onbeleefd** is niet zoals het hoort. Ik groette eerst **beleefd** (wijs naar het groene vel), maar daarna deed ik **onbeleefd**.

Beleefd en **onbeleefd** zijn tegenstellingen (de woorden op het bord schrijven). Er zijn nog meer van zulke woorden; bijvoorbeeld: **doordacht** en **ondoordacht** (op bord schrijven). Als je iets **doordacht** doet (op het groene vel), heb je er goed over nagedacht. Kijk, ik doe mijn vest dicht (doen), ik doe het **doordacht**, ik heb

erover nagedacht. Ik begin onderaan, dat is **doordacht**. Ik kan het ook **ondoordacht** doen (vest losmaken, rode vel). Als je iets **ondoordacht** doet, heb je er niet over nagedacht. Ik doe mijn vest nu **ondoordacht** dicht (je vest scheef dichtknopen). Ik heb er niet over nagedacht. Nu klopt er iets niet hè? Het was **ondoordacht**. **Voldoende** en **onvoldoende** (op bord schrijven) zijn ook tegenstellingen. Op groene vel: Op mijn vest zitten **voldoende** knopen, **voldoende** is genoeg. Knoop het vest los. Mijn vest kan helemaal dicht met deze zeven knopen, het zijn er **voldoende**, het zijn er genoeg. Maar als deze knoop eraf is (onderste knoop met je hand afdekken), dan heb ik **onvoldoende** knopen (rode vel). **Onvoldoende** is niet genoeg. Met zes knopen kan mijn vest niet helemaal dicht (voordoen dat het vest onderaan open blijft), het zijn **onvoldoende** knopen. Stap van het rode vel af. Kijk (op woordweb aanwijzen) ►

beleefd - onbeleefd - doordacht - ondoordacht - voldoende - onvoldoende

- *wat je noemt*): deze jongen groet beleefd, hij zegt 'goeiemorgen'. Dat is **beleefd**, het is zoals het hoort. Hier is hij **onbeleefd**, dat is niet zoals het hoort,

hij roept 'hé, jij daar!'. **Beleefd** en **onbeleefd** zijn tegenstellingen, net als **doordacht** en **ondoordacht**. **Voldoende** en **onvoldoende** zijn ook tegenstellingen.

interactieve verwerking

LEERLINGEN

② Klassikaal

- Stel vragen over *beleefd, onbeleefd, doordacht* en *ondoordacht*:
 - Kunnen jullie een voorbeeld noemen van iets wat beleefd is om te zeggen of te doen? Weten jullie ook voorbeelden van iets wat onbeleefd is om te zeggen of doen?
 - Is er iets wat je vandaag ondoordacht hebt gedaan? Wat? Doe je vaak iets ondoordacht?
 - En wat deed je doordacht?

③ In duo's

- Bespreek dat *on-* voor een woord kan betekenen: 'niet'.
 - Kunnen jullie samen meer woorden verzinnen met en zonder *on-* zoals (on)aardig, (on)echt, (on)geluk? Maak een lijstje. Wie heeft de meeste verzonnen?
 - Kun je ook woorden verzinnen waar *on-* niet 'niet' betekent? (bv. *onder, onderwijs, onze, onweer*).

consolideren en controleren

Voorbeeld op digibord

- Bekijk met de klas op schooltv.nl het filmpje *Beleefd - Scène uit Sesamstraat* (1.53 min.; trefwoorden: 'beleefd sesamstraat'). Bespreek het na:
 - Wat moet Pino doen van Aart als ze in de bus zitten? (*opstaan voor een krakkemikkig oud vrouwtje en zeggen 'mevrouw, wilt u zitten?'*)
 - Waarom moet Pino dit doen? (*het is beleefd*).
 - Waarom wordt Sien zo boos op Aart? (*het lijkt alsof Aart zegt dat zij een krakkemikkig oud vrouwtje is en dat is heel onbeleefd*).

Spelletje

- Speel stoelendans met de leerlingen, bijvoorbeeld de variant waarbij degene die geen stoel heeft bij een ander op de stoel moet zitten, en iedereen uiteindelijk op één stoel moet proberen te zitten. Gebruik hierbij de doelwoorden *voldoende* en *onvoldoende*:
 - We hebben altijd voldoende stoelen voor iedereen in de klas, maar bij dit spel zijn er onvoldoende stoelen!
 - Best grappig om allemaal met één stoel te moeten doen! Maar het lijkt me wel fijn als er weer voldoende stoelen zijn.

Bespreekopdracht

- Benoem opnieuw dat de doelwoorden tegenstellingen zijn. Laat de leerlingen in duo's een lijstje maken met nog meer tegenstellingen. Bespreek na. Betrek er ook de betekenis van *on-* bij.

Liedje

- Download een beat sample (bv. van *YouTube*, trefwoorden: 'hard hip-hop rap instrumental/beat 2017', totale duur: 4.08 min). Verdeel de klas in twee groepen: groep A en groep B. Vertel dat de groepen een 'rap battle' gaan houden. Jij geeft afwisselend aan welke groep rapt op de beat.
 - Groep A: *heel beleefd, heel beleefd, heel beleefd*.
 - Groep B antwoordt: *onbeleefd, onbeleefd, onbeleefd*.
 - Groep A: *erg doordacht, erg doordacht, erg doordacht*.
 - Groep B antwoordt: *ondoordacht, ondoordacht, ondoordacht*.
 - Groep A: *echt voldoende, echt voldoende, echt voldoende*.
 - Groep B antwoordt: *onvoldoende, onvoldoende, onvoldoende*.

Beweegopdracht

- Je noemt een aantal woorden die met *on* beginnen. Vertel dat de leerlingen moeten gaan staan als het gaat om een woord dat bij een tegenstelling hoort. Zo nee, dan blijven ze zitten. Voorbeelden van woorden:

onaardig, onbeleefd, onderdeel, onschuldig, ongewoon, onvoldoende, onderwijs, ondoordacht, ontzettend.

De burgemeester op bezoek

Kijk, heel de school in rep en roer, men lapt de ramen, men boent de vloer
Men schrobt en veegt in elke hoek, want de burgemeester komt op bezoek

Juffrouw Els is zichzelf niet meer, ze zweet en roept voor de vijfde keer:
'Zorg dat je hem een handje geeft en zeg altijd u, dat is **beleefd**

En wil je iets vragen als hij naar je lacht
Zorg dat je 't **voldoende** hebt **doordacht**
Ik wil echt geen geklier en dit is zeker geen grap
Want hij is heel belangrijk en ook best wel knap'

En ja hoor, daar komt hij door de deur
De juffrouw slaat rood uit van kleur
Terwijl hij zich langs de rij verplaatst
Geeft hij iedereen handjes, de juf als laatst

'Goede Els, burgemeester, ik ben juffrouw Dag
Hè chips, oh sorry, ik ben nogal van slag'
Dan pakt hij lachend haar hand die beeft
En zegt: 'Rustig mevrouw, u bent niet **onbeleefd**
U bent zenuwachtig, kalmeert u nu maar
En u bent werkelijk prachtig
met die bloem in uw haar'

Nu wonen de burgemeester
en juffrouw Els samen
En is zij ook plots een belangrijke dame
En zo zie je maar,
ik hoef jullie niet uit te leggen
Dat je soms gewoon
iets **ondoordachts** moet zeggen

